

Asia: VM068:00/2017

Kuuleminen henkilötunnuksen uudistamista koskevan työryhmän johtoryhmän väliraportista

Nykytilan ongelmat

Onko työryhmä mielestänne tunnistanut oikeat haasteet nykyjärjestelmässä? Onko tiedossanne sellaisia ongelmia, jotka tulisi näiden lisäksi huomioida?

Kyllä pääosin

Huomioitavia ongelmia:

Vastasyntyneet – kansallisesti yhtenäisesti muodostettu tunnus heti syntymän jälkeen – ei sairaalakohtaisia tunnuksia

EU:n yleinen tietosuoja-asetuksen tavoitteena on parantaa luottamusta online-palveluihin sekä edistää EU:n digitaalista sisämarkkinoiden kehittämistä.

Useimmissa viranomaispalveluissa asiointi ei onnistu ilman henkilötunnusta.

Onko järjestelmässä sellaisia elementtejä, joista ei mielestänne saisi luopua?

Viranomaisten ja yksityisen sektorin järjestelmissä, joissa henkilöllisyyden varmentaminen on tärkeää, käytetään henkilötunnusta.

- Eri järjestelmien keskinäinen tiedonvaihto (Historiatiedot ja historiointi)
- Eri rekisterien hyödyntäminen

100% yksilöintivarmuus

Tunnuksen pitää kestää aikaa ja teknistä kehitystä

Tunnus on avain yksilön tietoihin, se ei saa sisältää sellaisia elementtejä, jotka muuttuvat

Iso muutos tunnuksen toteutustavassa tulee kalliiksi ja hankalaksi toteuttaa

- Isossa kunnassa on käytössä n. 100 henkilötunnusta hyödyntävää tietojärjestelmää

- Hetu on keskeinen elementti järjestelmien keskinäisessä vuorovaikutuksessa

Tulevaisuuden näkymät ja haasteet

Millaisten ilmiöiden oletatte vaikuttavan henkilön yksilöinnin ja identiteetin tarpeisiin tulevaisuudessa? Onko joihinkin muutostrendeihin reagoiminen erityisen kriittistä tulevaa ratkaisua suunniteltaessa?

Sähköinen identiteetti tulee olemaan entistä tärkeämpää ja siihen liittyvät ongelmat

Luotava yhteiskunnan tuottamissa palveluissa asioiville ja niihin osallistuville henkilöille yksiselitteinen identiteetti ja identiteettiin liitettävien henkilötietojen hallintamalli.

SOTE-perustieto yhteneväksi

Uusi ja vanha järjestelmä joutuvat väkisinkin olemaan rinnakkain. Siihen tarvitaan kansallinen ohjeistus!

Riittävän pitkä siirtymäaika huomioiden mm. käyttäjähallinnan ja käyttövaltuushallinnan toimintatapojen kokonaisvaltaisemman hallinnan (eri kokoiset kunnat – vaikutusten arviointi)

Muutoksista aiheutuu lukuisille eri tahoille isoja kuluja, kuinka ne kohdennetaan / kompensoidaan?

Miten näette nykyisen henkilötunnusjärjestelmän mahdollisuudet vastata tulevaisuuden haasteisiin?

Muutos on tarpeellinen, mutta toteutettava maltillisesti

Mahdollisuuksien mukaan on pyrittävä yhteistyöhön muiden EU-maiden kanssa

Huomioitava jatkossa mahdollinen tarve siirtyä uudenlaiseen toimintaratkaisuun (eri tyyppiset hybridipohjaiset toimintamallit, 5G-palveluportfolio mukanaan tuomien toiminnallisuuksien huomiointi)

Oletteko tunnistaneeet sellaisia jo olemassa olevia tarpeita, joihin väliraportissa esitetyt ratkaisumallit eivät kykene vastaamaan?

Tarpeet tulevat esille myöhemmin?

Biometria

Miten näette biometrian hyödyntämismahdollisuudet uudistuksessa?

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaan biometrinen tieto on asetuksessa tarkoitettu erityinen henkilötieto, jos biometrisen tiedon käsittely tapahtuu henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten.

Eryisten henkilötietojen käsittely on lähtökohtaisesti kielletty. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa mainitaan ne poikkeusperusteet, joiden nojalla biometrisia henkilötietoja saa käsitellä.

Millaisia mahdollisuuksia biometria tarjoaa?

Soveltuu erilaisiin käyttötarkoituksiin, joita raportissakin on hyvin tuotu esille, mutta se ei korvaa henkilötunnusta

Millaisia riskejä näette biometrian hyödyntämisessä?

Yhteiskunnan ja viranomaisten vastuu suhteessa yksilöiden vastuuseen

Luontainen epävarmuus (retinaskannaus, kirurgiset toimenpiteet)

Ratkaisumallien arviointi

Kommentteja minimimallista

Rajoitettu muutos, joka kuitenkin tarjoaisi ratkaisuja keskeisimpiin tunnistettuihin ongelmiin:

- tunnusten riittävyys
- yksityisyyden suojaan liittyvät kysymykset
- tunnuksen rajoitetun soveltamisalan luomat lieveilmiöt

Minimimallissa voitaisiin mahdollisesti säilyttää myös vanhat tunnukset.

Ratkaisussa ei laajennettaisi henkilötunnuksen soveltamisalaa, joten keinoa tunnuksiin sekä henkilötunnuksettomiiin henkilöihin liittyvät ongelmat ainakin osin ratkaistava toisella tavoin.

Haaste: skaalautuminen hybridivaihtoehtoon. Tulee kiinnittää riittävää tarkkuutta, jotta vältetään ratkaisujen ajautumisesta umpikujaan.

Kommentteja keskitetystä mallista

Keskitetty malli edellyttää riittävän pitkää siirtymäaika. Sen pituutta ja vaiheistusta olisi vielä selvitettävä tarkemmin.

Tukee viranomaistarpeita ongelmien välttämiseksi ja on luonteva ratkaisu hybridimallien pohjaksi

Tulevaisuus ja jatkokehitys huomioiden malli antaa positiivisen signaalin kehittää ratkaisuja, ettei yhteen ennalta määrättyyn tunnisteeseen ladata liikaa toiminnallisuuksia (de fakto vakiointien välttämiseksi)

Yksilötasolla tällainen pitkä merkkijono on hankala ja luo kansalaisille epävarmuutta, vaikka antaakin hyvän suojan identiteettivarkauksille

Kommentteja hajautetusta mallista

Hajautetussa mallissa on sisäänrakennettu ajatus identiteettitietojen välittäjästä tai välittäjistä (väestörekisterikeskus toiminta).

Henkilökeskeinen, suostumus pohjainen identiteettitietojen yhdistäminen voisi olla keskeinen toiminnallisuus yksityisen sektorin hallussa olevien identiteettitietojen linkityksissä esimerkiksi viranomaisen hallussa oleviin tietoihin.

Annettaisiinko viranomaisen antamalle tiedolle julkinen luotettavuus, joka samalla antaisi lisäarvoa tiedolle?

Asettaa suuria vaatimuksia osajärjestelmille ja jos ne toimivat virheellisesti, asiakkaat kärsivät

Millä tavalla työtä tulisi mielestänne jatkossa suunnata? Mitkä elementit esitetyistä malleista ovat mielestänne tarkoituksenmukaisia jatkoselvityksen kannalta?

Ei radikaalia muutosta:

- Raportissa mainituista epäkohdista on pääosin päästävä eroon
- Pyrittävä ratkaisuun, jossa muutos nykykäytäntöön on mahdollisimman pieni, jolloin myös muutoksesta aiheutuvat kustannukset ovat pienet:
- Kannatamme minimimallia, johon voitaisiin liittää keskitetyssä mallissa esitettyjä parempia toimintatapoja.

Samalla varmistaen teknologisen jatkokehityksen, ettei toiminnallisesti ajauduta umpikujaan.

- Olennaista on, että myös vanhoilla henkilötunnuksilla pystytään toimimaan
- Ikääntyneiden ja puolesta-asioivien edut tulee jatkossakin turvata
- Tarpeen mukaan toteutusmallia olisi testattava ennen lopullista päätöstä

Mitä elementtejä malleista puuttuu tai haluaisitteko esittää kokonaan toisenlaista ratkaisumallia?

-

Vaikutukset

Miten vaikutusarviointia olisi mielestänne tarkoituksenmukaista tehdä, kun jatkoselvityksen kohde on konkretisoitunut?

Valittavalla ratkaisulla tulee olemaan mm. käytännöllisiä, taloudellisia, sosiaalisia ja toiminnallisia vaikutuksia.

Uudistus edellyttää pitkää siirtymäaikaa

Lisäkustannuksia aiheutuu, kun kahta erilaista tunnusjärjestelmää käytetään rinnakkain

Tietojärjestelmien kannalta muutokustannukset aiheutuvat

- Henkilötunnuksen muodon muuttamisen johdosta
- Henkilöasiakirjoissa tulevista muutoksista

- Konversioista

Järjestelmämuutokset henkilötunnuksen muodon muuttamisen seurauksena liittyvät

- Käyttöliittymiin, joissa henkilötunnus näytetään (kentän pituus ja ulkoasu),
- Organisaatioiden toimintamalleihin
- Tietokantoihin
- Automaattiset päättelytoiminnot olisi poistettava
- Henkilötietoja välittävien järjestelmien liittymät olisi muutettava

Vaikutukset yksityishenkilön asemaan

Riittävät tietoturvaratkaisut pitää edellyttää kaikilta henkilötiedon käsittelystä vastaavilta tahoilta.

EU tietosuoja-asetuksella on jo nähtävissä positiivinen vaikutus sille ettei erillisiä henkilörekistereitä luoda tarpeettomasti - noudatetaan minimivaatimusta (todennettu tarve). Hallitusti toteutettuna HETU-uudistus myötävaikuttaisi tätä kehitystä.

Lisäksi tulisi huomioida julkisen hallinnon asiointissa siirrytään enenemässä määrin online palveluihin – HETU-uudistusta toteutettaessa tulisi tämä huomioida.

Euromääräisen vaikutusten arviointi on hankalaa, kun valittua mallia ei ole tiedossa

- Voitaisiin tehdä muutamissa eri kokoisissa kunnissa eri mallien pohjalta
- Asiaan liittyen voisi tehdä markkinakartoitusta työn laajuutta arvioitaessa
- Väestörekisterin arvio päättelysääntöjen purkamisen kustannuksista

Mitä tahoja olisi mielestänne tärkeää kuulla vaikutuksia arvioitaessa?

Kaikki tahot, jotka käsittelevät henkilötietoja

- Kunnat, maakunnat, viranomaiset, yksityinen sektori jne

Miten arvioisitte vaikutuksia järjestelmiinne tai toimintaanne seuraavissa tilanteissa, olettaen mahdollisuuden kohtuulliseen siirtymäaikaan:

A) henkilötunnuksen välimerkki muutetaan tai lisätään uusi välimerkki

B) henkilötunnuksesta poistetaan sukupuoli tieto

C) henkilötunnuksesta poistetaan syntymäaika

D) henkilötunnuksen muoto muutetaan kokonaisuudessaan erilaiseksi merkkisarjaksi

A) Tästä on kokemusta, koska sitä tehty jo vuosisatojen vaihtuessa

B) Välttämätön muutos ja sukupuolta koskeva tietokenttä voidaan luoda tarvittaessa

Sosiaali- ja terveydenhuollossa tälle tiedolle on yleensä jo olemassa oma tietokenttä

C) Syntymäaikaa koskeva tietokenttä voidaan luoda tarvittaessa

Onko tarve poistaa henkilötunnuksesta? Se voidaan suojata muillakin tavoilla

D) Jos merkkisarjan pituus ja muoto poikkeavat olennaisesti nykykäytännöstä, siitä aiheutuva työmäärä ja kustannukset voivat olla suuret

Muut kommentit

Muita kommentteja väliraportista tai selvityksen kohteesta

Raportissa on tuotu esille eri maiden toteutustavoista, mutta onko edes yritystä luoda ylikansallista henkilötunnusta yhteistyössä?

Henkilötunnus ei saa olla sovelluskohtaisesti eri lailla generoitavissa, vaan sen on oltava niistä irrallaan, yhtenäinen kansallinen ratkaisu

Sähköisen asioinnin vaikutusten arviointi tulisi huomioida laajemmin (kansallisen tason ratkaisut – tunnistusväline, käyttäjähallinta, käyttövaltuushallinta)

Avoin vastauskenttä

Tähän voitte kirjoittaa vapaasti jäsennellyn avovastauksen

-

Hartikainen Kauko
Suomen Kuntaliitto ry